

Modul: „Zmena k lepšiemu“

Podmodul: § 11 ods. 3, písm. b) bod 3

Výchovné, sociálne a iné problémy v rodine

1. Východisková situácia

Modul je určený pre dieťa, rodiča alebo osobu, ktorá sa osobne stará o dieťa, na podporu riešenia výchovných, sociálnych a iných problémov v rodine a v medziľudských vzťahoch.

2. Cieľ modulu

Cieľom je vykonanie odborných metód práce na podporu riešenia výchovných, sociálnych a iných problémov v rodine a v medziľudských vzťahoch.

3. Cieľová skupina modulu

- dieťa, rodič alebo osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa.

4. Dôvody vylučujúce zaradenie do modulu

- podozrenie na násilie v rodine,
- závažné psychiatrické diagnózy v rodine v akútnom stave,
- dlhodobá neliečená závislosť na alkohole a iných látkach ohrozujúcich život,
- závažné poruchy správania – ohrozovanie života dieťaťa, či odborných pracovníkov,
- zvýšená agresivita,
- znížený intelekt v strednom až ťažkom stupni mentálneho postihnutia,
- rodina, ktorá absolvovala podobný program minimálne 2x bez dosiahnutia zmeny,
- odmietanie spolupráce zo strany rodiny.

5. Obsahové zameranie

1. stretnutie – ambulantnou formou

- prvý kontakt v CSS - vzájomné predstavenie sa,
- oboznámenie sa s dôvodom, prečo bol distribuovaný do centra, pomenovanie problému,
- získavanie základných informácií o klientovi prostredníctvom rozhovoru a pozorovania,
- zmapovanie motivácie klientov,
- informovanie klienta o priebehu spolupráce v rámci modulu – v rozhovore mu bude vysvetlený modul, akú formu práce môže od centra očakávať a predstaví mu tím odborníkov, ktorí sa do procesu môžu zapojiť,
- zistenie očakávaní klienta a následné stanovenie priorit,
- oboznámenie klienta s povinnosťou centra podávať písomné správy zainteresovaným inštitúciám (ÚPSVaR, súd, polícia atď.),
- poskytnutie priestoru na prípadné otázky klienta,
- uzatvorenie kontraktu, dohodnutie podmienok a harmonogramu ďalších stretnutí.

2. – 19. stretnutie – terénne/ambulantné

Stretnutia budú prebiehať podľa možností klienta/rodiny terénnou alebo ambulantnou formou. Jednotlivé stretnutia budú zamerané na:

- pomoc skvalitňovať vzájomný vzťah rodičov,
- pomoc budovať vzťah rodičov k deťom,

- pomoc vytvárať a posilňovať vzájomný vzťah medzi súrodencami, medzi rodičmi, deťmi a širšou rodinou, žijúcou v spoločnej domácnosti,
- pomoc rodičom porozumieť potrebám detí,
- pomoc pri objasňovaní jednotlivých rolí v rodine, rodinný manažment,
- pomoc rodičom vytvárať podnety adekvátne k veku a potrebám dieťaťa,
- podporovať kooperáciu rodičov v starostlivosti o dieťa,
- pomôcť rozvíjať hĺbku a stálosť citových vzťahov medzi rodičmi a deťmi,
- podporovať toleranciu rodičov k poruchám a problémom vo vývoji dieťaťa,
- motivovať rodičov, aby umožnili deťom vyberať si záujmové krúžky podľa svojich záujmov, talentu, vlôh a preferencií,
- motivovať rodičov k vedeniu otvorených rozhovorov s deťmi primerane veku,
- podporovať schopnosť dieťaťa spracovávať emócie a regulovať správanie,
- spolupráca s inými inštitúciami (ÚPSVaR, MsÚ, ObÚ, škola, lekár a iné).

20. stretnutie – terénne/ambulantné

- zhrnutie záverov vzájomnej spolupráce s rodinou/klientom,
- odporúčania do budúcnosti,
- vypracovanie sociálnej správy (tiež k nahliadnutiu klientovi).

6. Identifikácia rodiny

Alternatívy rodiny:

- matka + dieťa/deti,
- otec + dieťa/deti,
- matka + otec + dieťa/deti,
- matka + otec + dieťa/deti + starí rodičia,
- matka + partner + dieťa/deti.

7. Forma práce s náhradným rodičom/rodičmi z hľadiska počtu osôb

- a) individuálna,
- b) individuálna v kombinácii so skupinovou,
- c) skupinová.

8. Forma realizácie modulu

- a) ambulantná,
- b) ambulantná kombinovaná s terénnou,
- c) terénna.

9. Zamestnanci centra

- sociálna pracovníčka,
- asistentka sociálnej práce,
- psychologička,
- špeciálna pedagogička / liečebná pedagogička / pedagogička.

10. Štruktúra modulu v kontexte osobohodín

Na realizácii modulu v konkrétnej rodine sa budú vždy podieľať dvaja odborní pracovníci v závislosti od hlavného problému rodiny. Intervenčný proces môžu pracovníci vykonávať v nasledovnom zložení:

- sociálna pracovníčka + asistentka sociálnych služieb,
- sociálna pracovníčka + psychologička
- sociálna pracovníčka + špeciálny pedagóg/ liečebný pedagóg / pedagóg.

A variant (2 - 4 osoby v rodine)

Počet hodín na zabezpečenie PP s klientom/ rodinou na celý variant A v module „Zmena k lepšiemu“ je potrebných **90 hodín**.

/Osobohodiny obsahujú: oboznámenie sa so situáciou rodiny, konzultácia s inštitúciou, ktorá rodinu distribuovala, prvý kontakt s rodinou, 20x príprava na stretnutie, 20x stretnutie, 20x záznam, 18x cesta do terénu, tímové plánovanie, komunikácia so zainteresovaným subjektom, supervízia /

B variant (5 - 7 osôb v rodine)

Počet hodín na zabezpečenie PP s klientom/ rodinou na celý variant B v module „Zmena k lepšiemu“ je potrebných **105 hodín**.

/Osobohodiny obsahujú: oboznámenie sa so situáciou rodiny, konzultácia s inštitúciou, ktorá rodinu distribuovala, prvý kontakt s rodinou, 23x príprava na stretnutie, 23x stretnutie, 23x záznam, 21x cesta do terénu, tímové plánovanie, komunikácia so zainteresovaným subjektom, supervízia /

C variant (8 a viac osôb v rodine)

Počet hodín na zabezpečenie PP s klientom/ rodinou na celý variant C v module „Zmena k lepšiemu“ je potrebných **117 hodín**.

/Osobohodiny obsahujú: oboznámenie sa so situáciou rodiny, konzultácia s inštitúciou, ktorá rodinu distribuovala, prvý kontakt s rodinou, 26x príprava na stretnutie, 26x stretnutie, 26x záznam, 24x cesta do terénu, tímové plánovanie, komunikácia so zainteresovaným subjektom, supervízia /

11. Metódy a techniky

- **pozorovanie** - motorická, fyziologická a kognitívno-afektívna zložka správania sa klienta, nepokoj, strach, gestikulácia, kývanie a pod.,
- **motivačný rozhovor** - zameriava sa na rodičov, pomoc realizovať zmeny v živote klienta, ktoré nedokáže realizovať sám,
- **informácia** - pomoc rodine informácie spracovať a overiť si, či ich správne pochopila: napr. základných práv, nárokov na poskytnutie sociálnych služieb, podpory zo strany samosprávy, štátnych sociálnych dávok, zvýšenie právneho povedomia,
- **interview** - rozhovor s jednotlivcom alebo skupinou,
- **klarifikácia** - odborník a rodina objasňujú rôzne aspekty prezentovaného problému, môže dôjsť k redefinícii problému,
- **ventilácia** - pomáha klientovi zbaviť sa nahromadeného napätia, stresu, úzkosti, strachu, umožňuje klientovi hovoriť o problémoch a ťažkostiach bez zosmiešňovania, zhadzovania a nepochopenia,
- **povzbudenie** - oceniť klienta, že sa rozhodol riešiť svoj problém; najmä u detí je veľmi dôležitá, aby prekonali svoj strach,
- **interpretácia** - poradca začína aktívne dopĺňať chýbajúce súvislosti, ktoré zostávali klientovi skryté,

- **metóda prípadovej štúdie** - štúdium všetkých dostupných dokumentov k rodine, na základe ktorých dokáže sociálny pracovník vytvoriť hypotézu, ktorá vystihuje vývoj a dynamiku sociálnych procesov, zmien a reakcií,
- **tréning** - prekonávanie strachu, zvyšovanie sebavedomia pozitívneho sebahodnotenia, základných rodičovských zručností, konštruktívnej hádky, tréning v asertivite,
- **hranie rolí** - v rámci rodinnej práce s klientmi, svojpomocnej skupiny - ostatní členovia rodiny hrajú rolu jedného člena v rôznych situáciách, aby sa dokázali vcítiť do situácie ostatných a lepšie pochopili motiváciu, komunikáciu a správanie,
- **podmieňovanie a iné behaviorálne techniky** - pochvala - pozitívne podmieňovanie, ktorá napomáha regulovať správanie detí a u dospelých osôb ide o čiastkové zmeny jednotlivých postojov,
- **reflexia** - sociálny pracovník preformulováva klientove odpovede, aby stimuloval klientov pohľad a sebareflexiu,
- **abreakcia** - priestor aby mohol klient znovu prežiť problémovú situáciu, uvoľniť skrytú alebo potlačenú emocionalitu, pochopiť aktuálnu situáciu a obnoviť mechanizmy zvládania tejto situácie,
- **persuázia** - iný pohľad na problém, efektívnejšie vzorce správania či riešenia problémovej situácie,
- **modelovanie** - modelovanie reálnych situácií zo života klienta - odborník ponúka rodine svoj spôsob zvládania určitej situácie a rodina sa môže inšpirovať,
- **metóda incidentu** - detailná analýza situácie s úmyslom pripraviť klienta na jej zvládnutie v budúcnosti.
- **konfrontácia** - sociálny pracovník upozorňuje klienta na rozdiely a rozpory v jeho tvrdeniach, správaní a chápaní seba aj iných,
- **sumarizácia** - zhrnutie doterajšej spolupráce s rodinou, poradca povzbudí k sumarizácii členov rodiny,
- **evaluácia** - hodnotenie prebieha vždy v určitých fázach modulu.